

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

BASILIU PETRI.

Ese. odata in septemana, Viner'a. Pretiulu pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiuu, 29 Iuliu v. 1877.

Prenumeratiunile si corespondintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabitu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Despre crescerea si instruirea fetitielor.

Disertatiune de Gavriila Trifu, tienuta cu ocaziunea adunarii generale a „Reuniunei ivnetiatorilor romani Selageni“ in Bocsi'a romana la 15 Maiu 1877.

(Fine.)

Crescerea si instruirea corespondiatória a fetitioru taia afundu si in interesulu natiunei.

Spre justificarea acestei asertiuni n'asi avé de lipsa, decâtu se amintescu: ca fiacare natiune e compusa din familie; prin urmare, déca familiile, partile constituitoie ale natiunei, suntu netrebnice si n'au putere vitala, trebue se fia — si asia si este — si natiunea respectiva. Este óre de lipsa, cá dupa cele díse pana acumu se demustru mai pe largu, ca cátu de multu depinde famili'a dela mam'a familiei? Asia credu, ca nu.

Este unu proverbiiu vechiu si fórté adevératu, ca „fructulu nu cade departe de pomu“. Mam'a este pomulu si copilulu fructulu. Pomulu nenobilitatu, nealtoitu nu produce fructe nobile, mam'a neculta si neinstructita nu va cresce copii culti si instruiti. Ea si déca va darui natiunei sale unu numeru frumosu de copii, nu va fi in stare a influentiá la crescerea si instruirea acelora in directiune binefacatória; din contra mai curundu va influentiá in directiune contraria, adeca va impiedecá crescerea. Acést'a e o asertiune indresnétia. Dar' cercati, de unde vine mare parte instrainarea poporului de rondu de catra totu ce se numesce sciintia, si ve veti convinge, ca asertiunea este fundata; ér' mam'a buna, culta si instruita este mai multu pentru copiii ei decâtu toti instructorii si educatorii de profesione. Acestia dau copiiloru sciintia si-i dedáu cu formele portarei cuviintióse, dar' mamele li punu bas'a la caracterulu — si li servescu de exemplu viu in tóta viéti'a loru. Tat'a este capulu familiei, dar' mam'a este anim'a, sufletulu aceleia. Déca sufletulu este morbosu, atunci totu corpulu langediesce; déca mamele patimescu de defecte, de slabitiuni morale seau spirituale, atunci si familiile patimescu de acele-si rele. Acea natiune, care este compusa din asemeni familie morbóse, degeneréza si in fine trebue se piëra. Prin mame bune se póte radicá o natiune degenerata, prin

mame rele póte degenerá cea mai puternica natiune. Pana candu Romanii avéau Lucretie, mame cá si a Grachiloru, cá a lui Coriolanu etc., pana atunci ei au fostu mari si tari si dictau lumei legi; dupa-ce mamele au degeneratu, natiunea s'a descompusu. Si pana candu Spart'a avea mame de acelea, cari, candu fii loru erau gat'a spre a plecá la óste, le presintá scutulú dicundule: „Fetulu mieu, **cu** acést'a **au** **pe** acést'a!“ adeca: invinge au mori, — pana atunci Spart'a, o mana de poporu, n'a fostu calcata de inimi, din contra a fostu tare si mare si devenise conducatória si dómn'a altoru natiuni; de odata cu mamele bune si eroice apuse si glóri'a Spartei.

Este sciutu, cá toti barbati mari ai lumei au avutu mame de caracteru eroicu si sublimu. Goethe, renumitulú poetu alu germaniloru, díce despre sene: „Dela tatalu mieu am ereditu seriositatea, dela mam'a mea placerea de a fabulá“. Adeca chiar facultatea, prin carea elu ajunse nemuritoriu, o eredise dela mama-sa. Napoleonu celu mare avú o mama eroica, de unu caracteru inaltu, carea pana la mórte fú respectata de toti si de tóte si carea prin maiestatea persónei sale impunea chiaru si fiului seu devenitu imperatorele Franciei si Domnulu intregi Europe. Stefanu celu mare, eroulú crestinatati pe tempulu seu, invetiá a invinge pre inimicii patriei sale, pre Turci, dela mama sa. Dinstulu odata intorcându-se din resboiu ranitu si batutu de Turci, cerú intrare in castelulu seu, unde mam'a si soci'a sa asceptáu resultatulu luptei; inse mam'a eroica i respunse:

„Ce spui tu, straine? Stefanu e departe;
Bratiulu seu prin taberi mii de morti imparte.
Eu sum a sa muma; elu e fiulu mieu;
De esti tu acela, nu-ti sum muma eu!“

Stefanu intielese profundulu intielesu alu cuvintelorú, se reintórse la óste, o coaduná si batú cu ea pre Turci, si de aci in coló totu deauna, de câte ori acestia indrasniau a-i atacá patri'a. — In fine dovéd'a cea mai puternica a asertiunei mele este starea culturala a popórelorú, cari eliberara pre muieri, ingrigindu-se totu odata de instructiunea lorú, si de alta parte

starea acelor popóra, cari pre muieri le tienu si astadi scláve si nu facu nimica pentru instruirea lor. Unde stau Francesii, Anglesii, Americanii si Germanii in privinti'a culturai si a poterei, si unde Turcii, Persii si Chinesii, odinióra cele mai puternice popóre ale Asiei?

Din tóte aceste se vede, câtu de afundu taia instruirea si educarea fetitiloru in interesulu fiacarei natiuni.

Educandu si instruindu fetitiile in modu core-spundiatoriu, vomu ajunge si scopulu instructiunei poporale mai iute si mai usioru.

Scólele poporale romane in tíer'a nóstra s'au inceputu a se infintiá pe la midiloculu seclului alu XVIII. In tempu de 12 ani, câtu a fostu fericitulu si marele barbatu romanu, Georgiu Sincai, inspectorele generalu alu scóleloru romane din Transilvani'a, adeca dela 1779 pana la 1791, s'au infintiatu preste 300 de scoli bine organizate. Dupa dinsulu aceste scoli au decadiutu, ba mai ca au incetatu cu totul; mai târdíu inse s'au infintiatu altele; cu unu cuventu, dela midiloculu seclului alu XVIII-le pana in dílele nóstre n'amu fostu fora de scoli romane — si totusi, unde stámu astadi cu instructiunea poporala? Mai ca acolo, unde am statu la inceputulu scóleloru, adeca instructiunea poporala la noi a inaintatu aprópe — nimica. Ce e caus'a acestei aparintie triste? va intrebá fia cine cu mahnire. Causele suntu multe; dar' un'a dintre ele, — si cea mai principala — este, ca nu ni-amu alesu bine canalulu, prin care se se propage suculu nutritoriu alu cunoscintiloru in tóte ramurele arborelui natiunalu. Noi am udatu puçinu acést'a planta reu sdruncinata, care abia scapase de perire, am udatu-o inse totu numai de-asupra, — la corona si nu la radecina. Spre a face se strabata instructiunea in tóte straturile poporatiunei, si acolo se prindia radecini, nu sexulu barbateseu este midiloculu celu mai acomodat, ci, dupa a mea parere, sexulu femeescu. Primulu stadiu alu cresterii copilului consta in ingrigirea lui. Cine grigesce copilulu? Maica sa. Alu doile stadiu e dedarea. Cine deda copilulu cu un'a si alt'a? Maica sa. Alu treile stadiu e instruirea. Cine instrúeza copilulu, inainte de ce ambla la scóla? Adeveratu, ca nu-lu instrúeza maica sa, ci invetiatoriulu; dar' cine póte si trebuie se ajute copilului la invetiare, si se-i faca voia si aplecare spre aceea? De siguru nu tatalu seu, càci acést'a, ocupatu cu lucrurile din afara, cu necasurile vietiei, luni intregi nu-si vede famili'a decátu sér'a, candu e frantu de obosél'a dílei si de abia ascépta, cá se se póta culcá si odihni; ci mama sa, care este tóta díu'a cu copii sei si prin urmare si in positiune de a-le dá esplicatiuni, indrumari si invetiaturi — déca are de unde, adeca déca a invetiatu si ea. Asia dara in etatea cea mai frageda a copilului mam'a este singurulu lui invetiatoriu, mai târdíu, cându copilulu ajunge in man'a nóstra, ea ni este nóue adjunctulu celu mai desteru; mamele ni suntu dara aliatii nostri cei mai naturali si mai puternici. Cu totii

scimu, câtu de multu ne impiedeca impregiurarea, cà casele familiare nu ne secundéza intru instruirea si educarea invetiaceiloru nostri; de alta parte scimu si aceea, ca câtu de iute si usioru deprindemu cu disciplin'a scolaria si instruímu pe acei copii, cari suntu dedati de a casa la ascultare si disciplinati in câtu-va, prin urmare nu se póte se nu fimu convinsi despre aceea, cà, déca ni-ar secundá tóte familiile, scopulu instructiunei l'amu ajunge cu multu mai iute si mai usioru, decátu acumu. Cà sub familie intielegu aici deosebitu anim'a acelor'a — pre mame — se póte intielege din cele premise.

Dar chiar si rezultatulu deja dobanditu alu instructiunei se póte consolidá cu multu mai bine, ba potemu dice senguru numai cu ajutoriulu mameiloru. Mamele bine instruite si bine educate aru fi pentru pruncii lor mai mici si mai mari bibliotece vii. Celu mai mare dascalu este iubirea. Si cine iubesc pre copilu mai multu decátu mama-sa? Cine-i doresce fericirea mai tare decátu ea? Cine este mai aplecatu a-lu invetiá la totu ce e bunu, frumosu si nobilu, decátu éراسi mama-sa, care 'si dà si sufletulu pentru fiulu seu? Noi insi-ne — dela cine invetiamu mai cu dragu? Dela aceia, pre cari i iubimu. Si pre cine iubimu mai tare si mai curatu cá copii si cá barbati? Pre mama nóstra, carea ni-a datu viét'i'a, ni-a nutritu cu suculu animei sale, a jertfitu pentru noi ostenéla de dí si de nópte si-si dà o parte a vietiei sale, cá se ni-o sustiena pre a nóstra si se ne faca fericiti. La care biblioteca seau comóra de cunoscintie mai scumpa si mai pretiuita ar poté dara se recurga copilulu de ori ce etate cu mai mare placere, decátu la scump'a sa mama.

Éca, onorata adunare generala, pentru ce cugetu eu, cà rezultatulu instruirei odata cástigatu, s'ar poté consolidá mai siguru prin mame.

Acumu inca puçine cuvinte relativu la intrebarea: Cumu ar' trebui se ni cresemu si instruímu fetitiile? si apoi am terminatu. Acést'a tema e cu multu mai vasta, decátu se incapa in cadrulu acestei disertatiuni; pentru aceea nu voiu decátu a o schitiá in câte-va trasuri.

Educatiunea fetitiloru trebuie se aiba o directiune morala-religiósa. In noi si afara de noi se indeplinescu lucruri, cari nu le potemu precepe cu mintea nóstra cea marginita. Avemu dara lipsa de falinariulu credintiei, cá se potemu trece printre abisurile vietiei pamentesci. De multe ori fora vin'a nóstra sórtea ne lovesce atátu de crudelu, incátu fora de mangaiarea religiunei nu ne-amu poté reculege dupa aceste lovituri grele. Sêmtiulu nostru moralu si religiunea ne facu ómeni; fora de aceste omulu ar fi si astadi, pre cumu a fostu óre candu — animalu. Acestor'a avemu de a multiamí acelu gradu inaltu de cultura, la care a ajunsu omulu pana astadi. Fora de ele educatiunea ar fi unu edificiu fora fundamentu.

Fetițele mai departe trebuie crescute, că se fia active, — laborioase; căci lenea este mam'a pecatului, ér labórea destinulu si placerea vietiei.

Mai incolo fetițele trebuie crescute, că se fia pastratórie; căci o muiere risipitória este sbiciulu barbatului si familiei intregi; o muiere risipitória strica mai multu, decâtu potu câstiga diece barbati desteri si laboriosi; ér cea pastratória indiecesce ceea-ce câstiga barbatulu.

In fine fetițele au se fia crescute in directiune natiunala. Ce nu a invetiatu a iubi mam'a, nu va iubi nici copilulu; pentru ce nu se insufletiesce mam'a, pentru aceea nu se va insufletí nici prunculu. Puii leului nu suntu sioreci, dar nici puii siorecelui nu suntu lei. Acea natiune, a carei fiice nu suntu petrunse de iubirea natiunei si limbei natiunale, se afla pe calea perirei. Deci, — crescere natiunala fetitiloru nóstre!

Despre instruirea fetitiloru amintescu in genere numai atât'a, că ele au se invetie tóte acele sciintie si se-si câstige tóte acele cunoscintie, prin cari dinsele potu deveni mame si soție bune si demne, si prin cari 'si potu ajutá sie-si si altor'a, mai alesu copiiloru proprii, in viétia. Aceste sciintie, desí n'au aceeași directiune intru tóte cu cele ce suntu necesarie fiitoriloru barbati, totusi la poporu ele nu potu, nu este permisu se fia mai puține decâtu suntu cele ale barbatiloru — mai curându potu se fia mai multe.

Se nu neglitemu dara, domniloru colegi, crescerea si instruirea fetitiloru, din contra se punemu pe dens'a unu pondu deosebitu! —

Poesi'a in scól'a poporala.

II. Speciele poesiei.

B. Poesi'a dramatica.

Amu dísu mai inainte, ca poesí'a dramatica dupa obiectulu ei apartiene poesiei epice in genere. Poesi'a dramatica adeca, că si poesí'a epica, infașisíza fapte seau lucrari omenesci; diferinti'a e, ca in poesí'a epica faptele se infașisíza cá trecute, in poesí'a dramatica inse cá presente. Spre scopulu acest'a persónele se introducu lucrandu si graindu, „că si cumu lucrarea s'ar intemplá acumu inaintea ochiloru auditoriului, seau cá si candu poetulu ar stramutá pre auditoriu din tempulu si din loculu lui in tempulu si in loculu, in care s'a intemplatu lucrarea, si asia-lu face se védia cu ochii, nu numai se o asculte cu urechile.“ Căci „drama“ va se dica lucrare.

In respectulu adevérului, lucrările potu fi istorice ori fiete; in totu casulu inse se fia de acelea, prin cari se se póta infașisí idea frumósului. —

Incátu pentru dispositiune, lucrările se espunu astfelu, că ele se destepte si se tiena in incordare interesulu auditoriului. Spre scopulu acest'a poetulu nu se indetulesce a espune simplu numai lucrarea principala, ci se nevoesce a o incurcá prin feliu

dé feliu de incidentie menunte, cari se numescu peripetie. Peripetițele ingreuza firulu cunoscutu alu lucrarei, atentiunea si interesulu auditoriului cresce progresivu pana la unu punctu óre care, candu nu mai scie, cumu va urmá descurearea. Odata acestu punctu atinsu, finea dramei nu póte fi departe, si déca ea totusi intárdia, incheierea nu mai este interesanta.

In strinsa legatura cu tendinti'a, de a tiené interesulu auditoriului in incordare progresiva, stá impartirea dramei in acte. De comunu se iéu trei acte. Actulu primu contine espositiunea, in care auditoriulu se orientéza cu privire la tempulu, persónele si alte circumstantie ale lucrarei; actulu alu doile cuprinde complicatiunea, in care peripetițele incurca lucrarea astfelu, încátu auditoriulu este curiosu a affá, cumu se va deslegá incurcarea; actulu alu treile aduce deslegarea in sa-si. Suntu inse piese de unu actu si de dóue, trei, patru si cinci acte. In casulu din urma unulu seau altulu din acte s'a impartitu in dóue parti, din cari partea prima cuprinde inceputulu, partea adóu'a continuarea actului. — Actele se impartu in scene. De câte ori apare seau dispare o persóna de óre care importantia, se forméza o scena nóua.

Unele drame mai au prologu si epilogu, cumu s'ar dice: vorbire introductiva si vorbire finala. Prologulu se póte privi de prim'a parte a espositiunei, epilogulu de partea finala a deslegarei.

Form'a limbei e seau dialogu seau monologu. Dialogu va se dica vorbire intre dóue seau mai multe persóne; ér candu o persóna vorbesce singura, adeca cu sine in sa-si, vorbirea se dice monologu. Monologulu are locu, candu sémimentulu persónei respective este fórte agítatu. — Este greu a compune unu dialogu bunu, cu multu mai greu a compune unu monologu, si poetii 'si dau in privinti'a acést'a tóta silinti'a. Renumitu este monologulu de Shakespeare (a se cetí Siespir) in „Hamlet“, care se incepe: „A fi seau a nu fi — acést'a este intrebarea.“ Cunoscutu este si monologulu lui Zriny de Körner.

Poesi'a dramatica póte fi in prosa seau versificata, inse tora rime. In timpulu din urma versurile au inceputu a se compune câte din cinci iambi, fiindu ca form'a acést'a se apropia mai tare de limb'a conversatiunei.

Poesi'a dramatica inca este de mai multe specie. Cei vechi nu cunoseau decâtu dóue specie: tragedi'a si comedi'a; astadi inse avemu: tragedia, drama, comedia, opera, opereta, melo-drama.

a) **Tragedi'a** are unu cuprinsu seriosu si sublimu. In tragedia vedemu pre erou luptandu-se cu slabitiunile proprie, cu reutatea altor'a si cu impregiurari ostile; elu cauta taria in ratiunea si religiunea sa. Cu spiritulu elu triumféza, cu trupulu inse apune; finitulu seu este tristu, — tragicu.

b) **Dram'a** are acela-si cuprinsu cá si tragedi'a; diferinti'a este numai, ca in drama eroulu nu apune

nici trupesce, — totulu se termina in modu satisfactoriu.

c) **Comedi'a** 'si alege obiectulu din viéti'a de tóte dílele, de comunu datine smintite, rele si demne de risu, cu scopu da a le persiflá si indreptá Cuprinsulu ei asiadara este voiosu.

d) **Oper'a** este o tragedia, drama seau comedia, impreunata cu musica. La opera totu textulu se canta.

e) **Operet'a** este o opera mai mica, textulu careia parte se canta, parte numai se díce.

f) **Melo-dram'a**, precumu arata si numele ei, este o drama acompaniata de musica, adeca: textulu se díce, nu se canta, ér music'a numai acompaniéza. Inventatoriulu ei este Bohemulu Vend'a, pre care Friedericu celu mare, luandu-lu dela parinti, l'a dusu cu sine in Prussi'a, l'a datu la scól'a de musica si in urma l'a facutu magistru de capela. Elu ar fi doritu a compune o opera; inse prima-donna dela teatrulu regescu nu dispunea de o vóce prea buna. Astfeliu Vend'a veni pe ideea de a compune o melo-drama.

Despre tractarea computului in scól'a elementara.

Cine nu cunósce folosulu, ce-lu au elevii din invetiarea computului! Se voru fi aflandu inse si de acei ómeni, cari considera computulu cá pre unu obiectu secundariu intre celelalte obiecte de invetiamentu; dar parerea acestor'a este fórte gresíta. Computulu este unulu dintre cele mai principale obiecte de invetiamentu; elu ocupa locul celu d'antâiu dupa limb'a materna, si acést'a din dóue motive principale: a) Cine scie calculá, acel'a se scie si folosi de insemnatatea practica, ce o are omulu in viéti'a de tóte dílele, si astfeliu va scapá de daunele, ce l'ar poté ruiná. b) Computulu influintiéza fórte multu asupr'a desvoltarii judecatiei si vorbirei eleviloru. Elu desvólta si intaresce poterile spirituale si in prima linia — poterea cugetátóre intr'unu gradu cu multu mai intensivu, decátu ori care altu obiectu de invetiamentu. Prin elu se punu in miscare tóte facultatile principale ale spiritului eleviloru.

Este inse de observatu, ca desvoltarea facultatiloru spirituale in cerculu acestui obiectu de invetiamentu merge fórte incetu; de aceea se si recere din partea invetiatoriului multa atentiune si constantia. Elu numai de va merge gradatu si prin o practisare necontentita va poté ajunge la scopulu, ce-lu urmaresce. Si pentru cá elu se póta ajunge cu siguritate la acelu scopu, se mai recere inca din partea densului a-si intogmí propunerea dupa unele principie rationale, metodice.

Esercitiele trebuiescu aduse din viéti'a practica si tot-de-un'a in legatura cu óre-care obiectu, ér nu dupa cumu le iéu inca si astadi unii invetiatori nepractici, asudandu degiaba si chinuindu pe sermanii

elevi cu numeri seci, fora de a-i aduce in legatura cu óre care obiectu. Acesti'a prin metodulu loru nu voru desvólta nici odata facultatile eleviloru, ci din contra si puçin'a simpathia, ce o au pentru acestu obiectu, prin mult'a chinuire se va tempí.

Tóte acestea le-am specificatu numai pentru a face pre onoratulecturu atentu la unele esemple, ce urméza mai diosu si la modulu dupa cumu le-am tractatu eu. — Me va intrebá inse on. lectoru: pentru ce esu in publicitate cu acestea? Éca pentru ce!

In 3 Iuliu a. c. avendu esamenulu publicu cu elevele dela scól'a nóstra de repetitiune, domnului presiedinte i se pareau cam grele temele din computu, ce le-am fostu datu eleviloru a le resolvá in memoria. Intr' aceea unu invetiatoru dela scól'a nóstra, anume A . . . . . Fr . . . . ., carele inca nu cunósce bine pana acum nici mirosulu pulberei din scóla, mi-se esprimá, ca prin procedur'a mea tempescu numai mintea eleviloru. Acumu ca densulu a vorbitu acestea numai din usiurinti'a mintei, seau ca a voitu se-si arate iscusinti'a inaintea d-lui presiedinte — nu sciu.

Eu inse credu, ca respunsulu celu mai bunu din parte - mi la observarile amintite, este, a publicá unele din temele tractate in scól'a mea, pentru cá onoratiile colegi, cunoscându-le, se se póta pronunçiá asupra loru.

Pentru a dá on. lectori o deslusire mai lamurita in acésta cestiune, observu si aceea, ca elevele scólei nóstre de repetitiune au fostu impartite in trei despartimente. Eu am propusu computulu numai la cele din despartimentulu alu treilea.

Éta dara unele esemple si metodulu, dupa care am urmatu eu la propunerea computului in memoria:

I.

1. Déca taiamu unu meru in dóue parti egale, ce capetamu? (dóue diumetati.)

2. Cátu este dara o diumetate si c'o diumetate? (dóue diumetati = $\frac{2}{2}$ = 1.)

3. Dar trei diumetati câtí intregi facu? Siese intregi câte diumetati suntu?

4. Spuneti-mi, câte diumetati suntu intr'unu florenu? Si câtí cr. suntu intro diumetate de florenu?

5. Câtí floreni voru fi in $\frac{5}{2}$ fl., $\frac{12}{2}$ fl., $\frac{16}{2}$ fl., $\frac{26}{2}$ fl.?

6. Unu metru panza se vinde cu 50 cr.; cátu voru costá 28 m.?

Esplicare: 50 cr. facu $\frac{1}{2}$ fl.; déca 1 m. panza costá $\frac{1}{2}$ fl., 2 m. voru costá $\frac{2}{2}$ fl.; prin urmare 28 m. voru costá $\frac{28}{2}$ fl. = 14 fl.

7. Cátu voru costá 50 Chgr. zacharu, déca 1 Chgr. costá 66 cr.?

Esplicare: Déca 1 Chgr. ar costá numai 1 cr., atunci 50 Chgr. aru costá 50 cr. = $\frac{1}{2}$ fl.; de ar costá inse 1 Chgr. 2 cr., atunci 50 Chgr. aru costá $\frac{2}{2}$ fl.; prin urmare, déca 1 Chgr. costá 66 cr., 50 Chgr. voru costá $\frac{66}{2}$ fl. seau: 33 intregi = 33 fl.

8. Cătu voru costá 14 litre uleu, déca litrulu costa 56 cr.?

Explicare: 56 cr. facu $\frac{1}{2}$ fl. si 6 cr. Mai antâiu computamu 14 litre cu câte $\frac{1}{2}$ fl. si dupa aceea cu câte 6 cr. 14 litre cu câte $\frac{1}{2}$ fl. facu $14 \times \frac{1}{2}$ fl. = 7 fl. si 14×6 cr. = 84 cr. La olalta 14 fl. 84 cr.

9. Cătu va dá cine-va pentru 48 m. panza, déca 1 m. costá 40 cr.?

Explicare: 40 cr. suntu $\frac{1}{2}$ fl. fora 1 dieceriu: 38 m. voru costá $48 \times \frac{1}{2}$ fl. = 24 fl. fora 48 dieceri = 19 fl. 20 cr.

Déca vomu taiá unu meru in patru parti egale, o atare parte se numesce unu patrariu ($\frac{1}{4}$).

10. Căti cruceri suntu intr'unu patrariu de florenu? Pentru ce? (4×25 cr. = 100 cr.)

11. Căti intregi facu $\frac{8}{4}$ fl., $\frac{12}{4}$ fl., $\frac{32}{4}$ fl. etc.

12. Cătu voru costá 12 m. plantica, déca 1 m. costa 25 cr.?

Explicare: 25 cr. facu $\frac{1}{4}$ fl.; déca 1 m. costa $\frac{1}{4}$ fl., 2 m. voru costá $\frac{2}{4}$ fl., 3 m. voru costá $\frac{3}{4}$ fl., prin urmare, déca 1 m. costa $\frac{1}{4}$ fl., 12 m. voru costá $12 \times \frac{1}{4}$ fl. = 3 fl.

13. Cătu voru costá 25 Chg. farina, déca 1 Chg. costa 23 cr.?

Explicare: Déca 1 Chg. farina ar costá numai 1 cr. atunci 25 Chg. ar costá 25 cr. seau $\frac{1}{4}$ fl.; déca 1 Chg. ar costá 2 cr., 25 Chg. ar costá $\frac{2}{4}$ fl., prin urmare, déca 1 Chg. costa 23 cr., 25 Chg. voru costá $25 \times \frac{23}{4}$ fl. = 5 fl. 75 cr.

14. Unu lucratoriu capeta pe o di 75 cr.; cătu va capetá acel'a pe 6 dile?

Explicare: 75 cr. suntu $\frac{3}{4}$ fl. Déca acelu lucratoriu capeta pe o di $\frac{3}{4}$ fl., pe 6 dile va capetá de 6 ori câte $\frac{3}{4}$ fl. = $18 \times \frac{3}{4}$ fl. seau 4 fl. 50 cr.

15. Cătu voru costá 15 litre unsóre, déca 1 lit. costa 80 cr.?

Explicare: 80 cr. facu $\frac{3}{4}$ fl. si 5 cr. Déca 1 lit. ar costá numai $\frac{3}{4}$ fl., 15 lit. aru costá $15 \times \frac{3}{4}$ fl., = $45 \times \frac{3}{4}$ fl., seau 11 fl. 25 cr. si inca cu câte 5 cr. la fia-care litru 15×5 cr. = 75 cr. La olalta 12 fl.

Dupace voru sci elevii astfeliu socoti, invetiati-riulu ii va conduce a resolvá temeie in atâtea moduri, in câte se voru poté, căci, — dupa cumu díce si d-lu B. Petri in „Instructiune“, — e mai bine a resolvá o tema in diece moduri, decâtu diece teme intr'unu modu.

Ací urnéza unu esemplu, pre care-lu voiu resolvá in 5 moduri:

16. Unu metru panza costa 85 cr.; cătu voru costá 12 metri?

- a) 85 cr. suntu 50 cr. seau $\frac{1}{2}$ fl. + 25 cr. seau $\frac{1}{4}$ fl. + 1 dieceriu.
 12 m. à $\frac{1}{2}$ fl. facu $12 \times \frac{1}{2}$ fl. = 6 fl.
 + 12 m. à $\frac{1}{4}$ fl. facu $12 \times \frac{1}{4}$ fl. = 3 fl.
 + 12 m. à 1 dieceriu = 12 dieceri seau 1 fl. 20 cr.
 La olalta 10 fl. 20 cr.

b) 85 cr. facu 1 fl. fara 15 cr.

12 m. à 1 fl. = 12 fl. si de vomu scóte din acesti'a 12×15 cr. (= $12 \times 10 + 12 \times 5$) = 180 cr., mai remanu 10 fl. 20 cr.

c) 12 m. suntu 10 m. si 2 m.

10 m. à 85 cr. = 8 fl. 50 cr. si mai adaugându inca 170 cr., — pretiulu la 2 m., — facu cu totulu 10 fl. 20 cr.

d) 85 cr. suntu 8 dieceri si 5 cr.

12 m. à 8 dieceri facu 12×8 dieceri = 96 dieceri, seau 9 fl. 60 cr. si cu 12×5 cr. = 60 cr. La olalta 10 fl. 20 cr.

e) 12 m. voru costá de 12 ori câte 85 cr. seau de 4 ori dela de 3 ori câte 85 cr., adeca multiplu camu pe 85 cr. cu 3 si apoi productulu cu 4. 85 cr. $\times 3$ = 2 fl. 55 cr. $\times 4$ = 10 fl. 20 cr.

II.

17. Cătu va costá 1 Chg. urezu, déca 50 Chg. costau 12 fl.?

Explicare: Pretiulu unui Chg. 'lu vomu cautá mai antâiu intr'unu florenu si dupa aceea in 12 fl. Déca 50 aru costá numai 1 fl., atunci 1 Chg. ar costá 2 cr.; costandu inse 12 fl., 1 Chg. va costá de 12×2 = 24 cr.

18. Déca 24 m. materia costa 28 fl. 80 cr., cătu va costá 1 m.?

Explicare: Computandu 1 m. pe 1 fl., 24 metri voru costá 24 fl., din 28 fl. 80 cr. mai remanu inca 4 fl. 80 cr. seau 48 dieceri, din cari se vine pentru fiacare metru inca câte 2 dieceri. Pretiulu unui metru este dara 1 fl. 20 cr.

19. Cătu va costá 1 m. postavu, déca 12 m. costa 27 fl.

Explicare: Luamu 2 fl. pentru fia-care metru, atunci 12 m. voru costá 24 fl. si din 27 fl. mai remanu 3 fl., cari facu $\frac{3}{4}$ fl.; din acestia se mai vine câte $\frac{1}{4}$ fl. pentru fia-care metru. Asia dara pretiulu unui metru este 2 fl. 25 cr.

Seau: 12 m. costa 27 fl., 4 m. ($\frac{1}{3}$ din 12 m. voru costá si $\frac{1}{3}$ din 27 fl.) = 9 fl., 1 m. ($\frac{1}{4}$ din 4 m. va costá si $\frac{1}{4}$ din 9 fl.) = 1 fl. 25 cr.

20. O femeia cumpera o bucata de panza de 45 m. cu 18 fl.; cătu de scumpu a fostu metru?

Explicare: Cautamu pretiulu unui metru asia, ca descompunemu pe 45 in doi factori adeca 9×5 si impartímu pe 18 fl. mai antâiu cu 9 si dupa aceea cu 5. D. e. 18 fl. impartíti in 9 parti egale, se vine câte 2 fl. si acesti'a éra impartíti in 5 parti egale, se vine câte 40 cr. pentru unu metru.

Cu alte cuvinte: cautamu, nu cumu-va acesti doi numeri — 45 si 18 — au unu factoru comunu; $45 = 9 \times 5$, si $18 = 9 \times 2$; va se dica factorulu comunu este 9. Acumu conchidemu: a nóu'a parte ($\frac{1}{9}$) din 45 m. (= 5 m.) costa a nóua parte din 18 fl. = 2 fl. Costandu inse 5 m. 2 fl., 1 m. va costá a cincea parte din 2 fl. = 40 cr.

21. Cătu interesu va dá pe anu unu capitalu de 25 fl., déca 100 fl. dau 6 fl.?

Explicare: 25 fl. suntu $\frac{1}{4}$ din 100 fl., prin urmare déca 100 fl. dau pe anu 6 fl., 25 fl. voru dá numai a patr'a parte die 6 fl., care face 1 fl. 50 cr.

Seau: déca 100 **floreni** dau 6 fl., 100 **cruceri** (= 1 fl.) voru dá 6 cr., 25 fl. de $25 \times 6 = 1$ fl. 50 cr.

22. Cátu interesu voru aduce 65 fl. in $\frac{1}{2}$ anu, socotiti pe 8%?

Explicare: Déca 100 fl. aducu pe anu 8 fl. interesu, atunci 1 fl. va aduce pe anu 8 cr. interesu; prin urmare, déca 1 fl. aduce pe anu 8 cr., 65 fl. voru aduce de 65×8 cr. = 5 fl. 20 cr. Pe o diumetate anu diumetate din aceste interese, cari facu 2 fl. 60 cr.

Satulungu in 15 Iuliu 1877. *)

Dometiu Dogaru,
invetiatoriu.

Biografie istorice.

Vladu V. Tiepesiu.

[1456—1462 si 1472—1474]

(Dupa Bolintinianu, Rusu si Laurianu.)

(Fine.)

Intr'aceea Stefanu celu mare incungiurà din nou Chili'a. Vladu Tiepesiu cu o parte a armatei sale pornesce in contra lui, lasandu siese mii soldati, cá se priveghieze de aprópe pre Turci, inse cu strictulu ordinu de-a nu se lasá la lupta cu Turcii pe fația, ci a-i atacá pre furisii. Dara capeteniele calcara ordinulu lui Vladu si indata ce acest'a se departà, doiosi de gloria, navalira asupra Turciloru. Mahomedu 'si asiédia armat'a in ordine de bataia si trimite pre Iosefu-pasi'a cu mai multe mii de Turcii, cá se insiele pre Romani la lupta. Capitanii romani se lasa a fi insielati de apucaturele lui Iosef-pasi'a si-lu ataca. Acest'a se retrage incetu si Romanii 'lu urmarescu; dar Omer-pasi'a cu alte câte-va mii de Turci vine in ajutoriu lui Iosef-pasi'a. Ambii ataca cu furia mic'a armata romana si o respingu, taiandu o mare parte din ea. Acum'a Turcii se latira preste tóta tiér'a si o pradara in-fricosiatu.

Mahomedu in fine, vediendu cá nu o póte scóte la cale cu Vladu Tiepesiu si cu Romanii, plecà catra Constantinopolea, lasandu in urm'a sa pre Ali-bey cu o armata numerósa, cá se incerce tóte midilócele de a restorná pre Tiepesiu si a pune in locu-i pre Radu celu frumosu.

Ceea ce nu potù face Mahomedu cu armat'a, facù „intrig'a.“ Radu celu frumosu, frate cu Vladu Tiepesiu, reusi a trage in partea sa pre mai multi boeri, descriindu-le fora-de-legile si tiraniile fratelui seu. Preste puçinu tóta tiér'a parasi pre Tiepesiu si desertà in castrele lui Radu. Acuma Vladu V., acelu

*) Cine nu cunoște decâtu metodulu mechanicu si rezultatele sale, acela nu are precepere pentru metodulu rationalu. Nu metodulu rationalu, ci celu mechanicu tempesce mintea copiiloru. Vomu aduce si noi teme din computu, asia precumu ele se tractéza in clasele elementarie din Germani'a, cá se védia invetiatorii nostri, ce facu si ce rezultate producu alti colegi de ai loru. R.

tiranu spurcatu, cu anima de tigru si hiena selbateca si cu curagiu de leu, acelu omu, de care tremurá tóta tiér'a, alu carui nume devenise mai fiorosu, decâtu insusi cuventulu „mórte“, — vediendu-se parasitu de toti ai sei, fugi in Ungari'a la amiculu seu Mateiu in anulu 1462, crediendu, cá acest'a 'lu va prmi asia, cumu se cuvine a primi pre unu amicu, candu se afla in nenorocire; inse se insielà amaru, càci Mateiu cu acésta ocaziune comise o fapta neiertata. Elu adeca in locu se primésca pre amiculu seu si se-lu apere de ori ce neplaceri, — l'au aruncatu in prinsóre. Turcii pretinsera dela Mateiu, cá se li dee in mana pre Tiepesiu; inse Mateiu 'si vine in fine in ori si nu se demise a comite si acésta crima in contr'a amicitiei. Asia elu nu dede ascultare pretensiuniloru turcesci, si tienù si mai departe pre Vladu in prinsóre. Se dica, cá Mateiu a arestatu pre Vladu, cá se satisfaca pre-tentensiunile Sasiloru, ce voiau se-si resbune pentru pradarea Brasiovului, cerendu chiar mórtea lui Vladu Tiepesiu.

Turcii in loculu lui Vladu V. pusera Domnu in tiér'a romanésca in anulu 1462 pre fratele seu, pre Radu celu frumosu. Radu fù unulu din cei mai ticalosi domni, ce siediura pana aici pre tronulu Romaniei. Elu se invoi a platì Turciloru tributulu anualu 20.000 galbini, navali in Moldov'a, prinse 30.000 locuitori si-i dede in man'a Turciloru. Acésta fapta mârsiava infurià pre Stefanu celu mare atâtu de multu, încátu 'lu atacá cu tóta puterea si-lu aduse in cea mai mare strimtóre. Acum'a Radu fugi la Brasiovu; inse Brasiovenii — pe semne cá se-si resbune asupra lui Tiepesiu — dede pre frate in man'a lui Stefanu, care-lu si taia indata.

Stefanu acum'a cautà unu omu, care se posiéda curagiu si bravura si totu de odata se urasca pre Turci, cá se-lu faca domnu in tiér'a romanésca. Cine altulu potea fi mai curagiosu, cine urá mai tare pre Turci decâtu Vladu Tiepesiu? Deci Stefanu cerù dela Mateiu, cá se elibereze pre Vladu din prinsóre. Rogarea sa fù ascultata si Vladu Tiepesiu ocupà pentru a dóuá óra tronulu Romaniei in 1472.

Vladu V., ajunsu a dóua ór'a la domnia, se portà mai blandu, anim'a sa tirana se schimbà cá prin minune; inse nu-si pierdù curagiulu si indrasnéla sa cea mare si nu incetà de a urí pre Turci. Asia in anulu 1472 atacà impreuna cu banulu Severinului pre Turci in patri'a loru. Se spune, ca cu asta ocaziune se incarcara 20 de cara cu capete turcesci.

Acést'a fu ultim'a sa victoria; càci pedéps'a D-diciésca se apropià de capulu seu cu pasi iuti. Acésta pedéps'a, desì intardià ceva, totusi ajunge si trebuie se ajunga pre fia-ce omu, care are intru nimica a versá sangele semeniloru sei. Vladu comise multe crime grozave. Sangele victimeloru inocente cereàu resbunare si cutítulu unui servu devine angérulu resbunatoriu.

In un'a din dîlele anului 1474 Tiepesiu, esîndu la preambulare, cade mortu strapunsu dreptu in anima cu unu cutîtu mare. Celu ce radicã arm'a omoritóre asupra tiranului nu fû nici mai multu nici mai puçinu decãtu unu — servu.

Asia-si finî Vladu Tiepesiu vieti'a.

Elu ar fi fostu unu omu mare, decumu-va nu si-ar fi petatu numele seu cu sange romanescu.

Encescu,
invetiatoriu in Orlatu.

Din ce consta si ce lucra sórele.

(Dupa Dr. A. J. Klein, de Gavriila Trifu.)

(Fine.)

In suprafaci'a globului fluidu infocatu alu sórelui se forméza câte odata spatiuri góle cá si besicele, si intru aceste se stringe hidrogenu infocatu. Masele acestea, in urm'a apesarii poternice, erumpu din candu in candu cá si nisce fontani saritórie si se inaltia in atmosfer'a sórelui pana la o inaltîme de 20—30 mîi de miluri. Aceste suntu atãtu de desu numitele, dar' preste totu atãtu de puçinu cunoscutele protuberantie (imflaturi, aredicaturi partiale in sóre). Multe d'între ele flacaréza intr'o inaltîme si estindere atãtu de mare, încãtu aru fi in stare a primî in sine întregu globulu pamentului, déca acést'a s'ar aruncã in aceste masse infocate de gasu, buna óra precumu par'a focului din fauria primescce in sene — o nuca. Rapediunea, cu care se arunca massele aceste infocate in susu, face mai multe miluri intr'o secunda, si din misicarile, cari aceste masse le presinta ochiului observatoriu, trebuie se conchidemu, cà in atmosfer'a sórelui se scóla uragane de dimensiune si de o furia, casî care noi pe pamentu nu ne potemu nici inchipui, din cauza, cà pamentulu nostru este cu multu mai micu, decãtu se ni póta presintã vre unu analogonu la acést'a. Déca întregu pamentulu nostru ar apucã intr'unu uraganu cá acést'a, ar fi aruncatu încóce si incoló, intogmai cumu crivetiulu arunca fulgii de zapada aici pe pamentu; càci pamentulu nostru, precumu se scie, abia face un'a din trei sute duóedieci de mîi de parti din mass'a sórelui, adeca trei sute duóedieci de mîi de pamenturi abiã aru fi asia de grele cá globulu sórelui.

Petele sórelui suntu a buna sém'a producte recite in forma de nuori seau sgura, cari nu preste multu éراسi se inghitu seau disolvu prin mass'a infocata a globului solaru. Aceste pete se presinta ochiului cá negre; inse negrimea acést'a e numai aparenta si provine din contrastulu loru cu suprafaci'a de totu clara a sórelui.

Dupa satoririle lui Herschel sórele ehiar si in casulu, candu ar fi cu totulu invelitu cu pete asemene celoru ce se potu vedé si acumu ici cóle pre dinsulu, ni-s'ar paré totusi de patru mîi de ori mai luminosu decãtu lun'a plina. In presinte lumin'a sórelui întrece

pe ceea a lunei mai multu decãtu de siesesute mîi de ori.

Din caus'a emanarei neinterupte caldur'a si lumin'a sórelui trebuie se se impuçineze; inse impuçinarea acést'a deocamdata se recompenséza prin contragerea corpului solariu. Cu tempu inse contragerea acést'a 'si va ajunge marginele sale. Atunci petele sórelui se voru înmultî din ce in ce totu mai tare, numerulu, marimea si durat'a loru trebuie se crésca mereu, pana ce voru fi acoperitu intrég'a suprafaci'a a sórelui si se va fi inceputu incortisiarea lui. Acést'a de siguru s'a intemplatu dejã la cele mai multe stele din spatiulu lumei; altele inca suntu pe calea cea mai directa de a-si pierde tóta lumin'a.

Sórele 'si va pierde asia-dara cu tempu tóta caldur'a si lumin'a sa. Capitalulu, din care dinsulu a spendatu in tóte partile cu o liberalitate atãtu de enorma, va fi óre candu consumatu. Ce se va intemplã atunci pe pamentu, se póte prevedé usioru. Nimicirea vietiei organice e atunci inevitabila. Este deci o chimera a vorbi despre eternitatea trecuta si viitória a vietiei organice; din contra acést'a nu cuprinde in ambele directiuni decãtu o palma de tempu in procesulu de desvoltare alu naturei. Din acestu punctu de vedere considerandu lucrulu, se póte precepe usioru, cumca e nebunia a afirmã: ca lumea esiste pentru omu, si cumca acést'a e domnulu universului. Noi numai vegetamu pe globulu betranului nostru pamentu, si natur'a afarã de pamentu n'are grigia de noi, nu intréba, de ne este bine seau de perimu. Sórele nu-si crutia nicide-cãtu lumin'a, cá se ni póta luminã cu vre-o câte-va miliarde de ani mai multu, ci din contra, face usu de avuti'a sa intogmai cá unu risipitoriu si va lasã óre-candú pre urmatorii nostri si intrég'a viétia organica a peri in intunerecu si frigu, candu adeca nici elu nu va mai avé caldura si lumina.

Corespondintia.

De sub Ratezatu, 16 Iuliu 1877.

Onorata redactiune!

Credú ca este de interesu generalu a reportã despre decurgerea si succesulu esamenelor dela scólele nóstre romane. Esamenele ni dau cea mai buna oca-siune de a cunósce diliginti'a invetiatoriloru si progresulu scolariloru.

De asta data voiu a ve reportã despre esamenulu de véra dela scól'a granitierésca din Riu-albu, carele avú locu la 30 Iuniu sub presiulu d-lui Olteanu, invetiatoriu in Hatiegu, cá comisariu esaminatoriu es-misu din partea comitelului.

Esamenulu se incepù la 8^{1/2} óre, findu present o multîme de óspeti din alte comune, între cari si doi Magiari din Salasiulu sup., d-lu notariu si unu invetiatoriu.

La inceperea esamenului dupa rogatiunea indati-nata, s'a intonatú „Destépta-te Romane“. Scolariu nu-

numai ca au cantatu preste asteptare bine, ci chiar tonisarile si fisionomiile loru sub decursulu cantatului aru fi insuflatu respectu ori si cui.

Dupa aceea se incepù esamenulu din religiune. Respunsurile au fostu bune; observezu inse, ca d-lu catechetu — preotulu locului — pune prea mare pondu pre mecanismu. Pentru ce se invetie despartimentulu I catechismulu de rostu, pecandu cuvintele mai inalte remanu neesplicate. Sperezu inse, ca pe viitoriu astfeliu de erori voru fi delaturate.

Dupa religiune urmà invetiamentulu intuitivu. Descrierea obiecteloru din partea scolariloru a fostu preste asteptare. Totu asia de laudatu a fostu cetitulu si computulu. Acestea la clas'a I (despart. 1 si 2).

In clas'a II cetitulu fù impreunatu cu gramatic'a. Respunsurile au fostu fôrte multietimorie atâtu din etimologia câtu si din sintaxa; scolarii cetiau fluentu si la intielesu, analisandu tôte frasele.

Computulu inca a fostu totu asia de laudabilu: desp. IV resolvi teme cu frangeri vulgarie.

Geografi'a si istori'a s'a propusu in celu mai mltietimoriu modu. Urmandu fisic'a si istori'a naturala, nu potu dice mai multu, decâtu ca celu mai mare inimicu alu d-lui invetiatoriu inca l'ar fi laudatu.

Pe limb'a magiara inca n'au pusu mai puginu pondu.

Cantulu a produsu in genere placere nespusa. Ce e dreptu si d-lu invetiatoriu Ciachi e unu cantaretiu fôrte bunu.

Dupa finirea esamenului, d-lu comisariu esaminatoriu 'si dede parerea despre decurgerea si succesulu esamenului, laudandu atâtu pre d-lu invetiatoriu, câtu si pre scolari.

Onóre d-lui Ciachi si multiamita comitetului centralu, pentru ça a tramisu unu invetiatoriu asia bravu la scól'a de aici; càci precumu bine scie on. comitetu, acêsta scóla e spine in ochiulu strainiloru, ér conflictele nu mai luau capetu. D-lu Ciachi inse prin tactic'a sa cea buna puse capetu tuturoru conflicteloru. *)

Unu martoru ocularu.

Varietati.

(Principele de coróna Rudolfu — maiorenu.) La 24 Iuliu a. c. clironomulu Rudolfu a depusu in castelulu imperatescu din Schönbrunn esamenulu din sciintiele relative la resbelulu maritimu. La esamenu a asistatu Maiestatea Sa Imperatulu, admiralulu locotenentu Br.

*) Pentru cá reporturile asupra esameneloru se aiba interesu si folosu pentru publiculu mare, se cere neaperatu, cá ele se fia mai speciale. Iu casulu de faciã amu fi doritu a aflã: Ce anume s'a esaminatu din facare obiectu? Câtu s'a propusu preste anu din facare obiectu? Cãti scolari au cercetatu scól'a? Cumu? etc.

Pöck, capitanulu de corvete de Joly si alti oficiieri superiori. Principele a obtienutu unu resultatu stralucitu. Terminandu-se esamenulu, guvernorul de pana acumu alu clironomului, maresialulu locotenentu de Latour, a transpusu in modu solenelu agendele sale in manele contelui Bombeles, carele va functiunã de aici incolu cá maresialu de curte pre langa principele clironomu. Dupa acêst'a a urmatu declararea de maiorenu a princepelui Rudolfu, carele la 21 Augustu a. c., implinesce 19 ani. La 10 óre capelanulu curtii Mayer a celebratu unu servitiu divin, ér spre sêra principele a plecatu la Ischl. Maiestatea Sa Imperatulu a decoratu pre principele ereditariu cu marea cruce a ordinului St. Stefanu, ér pre fostulu guvernoru Latour cu crucea ordinului Leopoldinu.

(Poporatiunea pamentului.) Dupa date demne de tóta credint'a, scóse din brosiurele redactate de Behm si Wagner, intrég'a poporatiune a pamentului se urca la 1.423,917.000 persóne seau cam 154 persóne pe o mila patrata, socotindu-se suprafaciã pamentului la 9,260.000 mile patrata. Dupa continente:

	Poporatiune	Miluri ☐
Asi'a are	824,548.500	880.000
Europ'a "	309,178.300	190.000
Afric'a "	199,921.600	580.000
Americ'a "	85,519.800	780.000
Australi'a "	4,748.600	175.000

Intre diversele tieri ale Euopei poporatiunea se imparte astfeliu:

Russi'a (1870)	71,731.000
Germani'a (1875)	42,723.000
Austro-Ungari'a (1876)	37,700.000
Franci'a (1872)	36,102.000
Marea-Britania (1876)	33,450.000
Itali'a (1875)	27,482.000
Spani'a (1876)	16,551.000
Turci'a européna	8,500.000
Belgi'a (1874)	5,336.000
Romani'a (1873)	5,073.000
Suedi'a (1875)	4,383.000
Portugali'a (1874)	4,298.000
Oland'a; (1875)	3,809.000
Elveti'a (1870)	2,670.000
Dancmarc'a (1876)	1,903.000
Norvegi'a (1875)	1,802.000
Greci'a (1870)	1,457.000
Serbi'a (1875)	1,377.000
Luxemburg (1875)	205.000
Muntenegru	190.900
Republic'a Andora	12.000
" San-Marino	7.800
" Monaco	5.700

Poporatiunea statului turcescu in Europ'a, Asi'a si Afric'a face aprópe 47,600.000, din cari pe Egiptu, Tripolis si Tunis se vinu 20,500.000, pe Asi'a 13,000.000. Russi'a preste totu are 86,585.000 suflete, Indi'a britanica 289 milióne, Chin'a 405 mil., Iaponulu 33¼ milióne.

Dintre cetati are: Londr'a 3,489.428 locuitori, Parisulu 1,851,792, New-York cu Brooklyn 1,535.622, Berlinulu 1,045.000, Vien'a 1,002.000.

Dupa ultimulu reportu sanitaru pro 1876 cetatea Londra ocupa unu teritoriu de 122 mile patrata (firsece anglese, à 5280 urme, 0-212124 mile austriace seau 1-609 Chilometri). Numerulu caseloru se urca la cifra de 417.767, ér alu locuitoriloru la 4,286.707 (inclusive suburbiele).